

ANALIZA UBODNIH INCIDENATA ZA 2023. GODINU

Direktiva Vijeća 2010/32/EU od 10. svibnja 2010. godine o provođenju Okvirnog sporazuma o sprječavanju ozljeda oštrim predmetima u bolničkom sektoru i zdravstvu uvedena je u zakonodavstvo Republike Hrvatske (RH) putem Pravilnika o načinu provođenja mjera zaštite radi sprječavanja nastanka ozljeda oštrim predmetima (NN 84/13, 17/17).

Novi Pravilnik o načinu provođenja i mjerama zaštite radi sprječavanja nastanka ozljeda oštrim predmetima (NN 39/2020) je stupio na snagu u travnju 2020. godine.

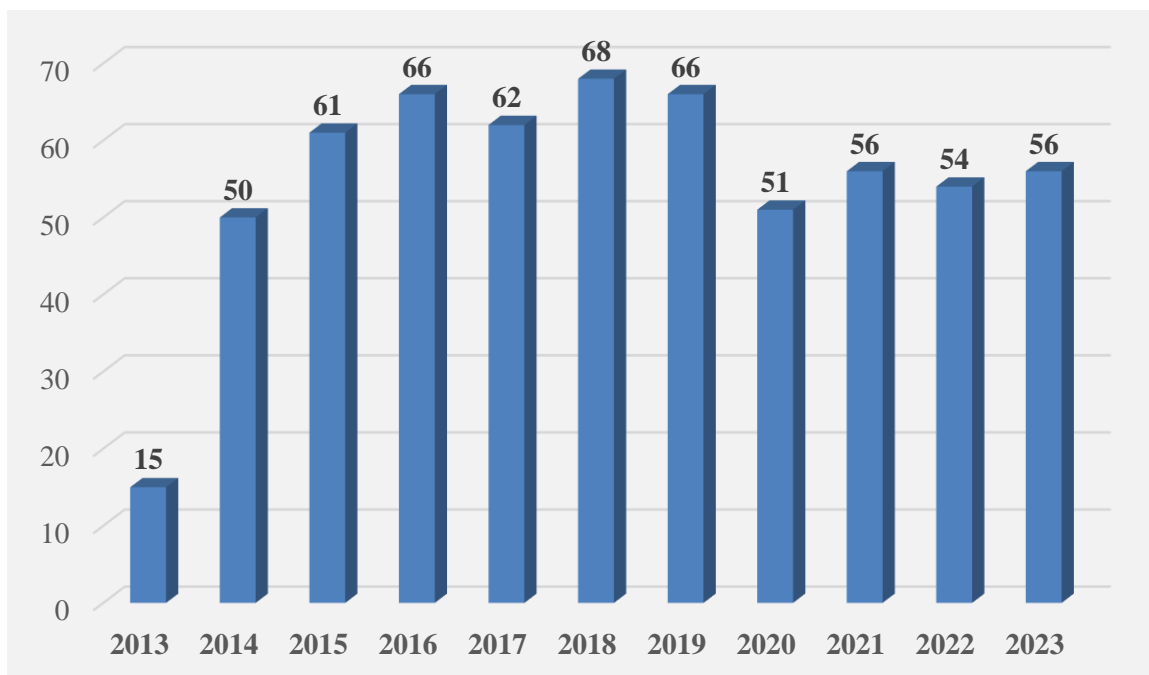
Navedenim Pravilnikom se utvrđuju mjere zaštite zdravlja radnika u zdravstvu koji rade na poslovima gdje postoji opasnost od ozljeda oštrim predmetima te izlaganja drugim vrstama ekspozicijskih incidenata kao što su ugrizi i tzv. incidenti bez oštrice. Osim spomenutih mjera zaštite zdravlja radnika, Pravilnikom je također utvrđeno kako poslodavac mora prijaviti svaki navedeni incident slanjem obrasca s informacijama o svakom ekspozicijskom incidentu. Incidenti se prijavljuju na Obrascima za prijavu ozljeda oštrim predmetom (Prilog I i Prilog II) koji su sastavni dio Pravilnika (NN 39/2020). Obrasci se mogu popuniti i elektronski, putem poveznice koja se nalazi na stranici Službe za medicinu rada HZJZ-a. Poslodavac je obavezan popunjeni obrazac iz Priloga I. ovoga Pravilnika dostaviti elektroničkim putem Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo te u svojoj evidenciji imati popunjene obrasce iz Priloga I. i Priloga II. ovoga Pravilnika.

HZJZ je obavezan dostaviti elektroničkim putem mjesečno zbirno izvješće o svim ubodnim incidentima tj. ozljedama oštrim predmetima ili drugim vrstama ekspozicijskih incidenata, Ministarstvu zdravstva i nadležnom osiguravatelju.

Podatci iz zaprimljenih obrazaca (Prilog I) se u Službi za medicinu rada HZJZ-a evidentiraju i analiziraju. Evidencija obuhvaća podatke o poslodavcu, ozlijeđenom radniku, incidentu i radnom procesu pri kojem je došlo do ozljede, načinu ozljeđivanja i težini ozljede oštrim predmetom.

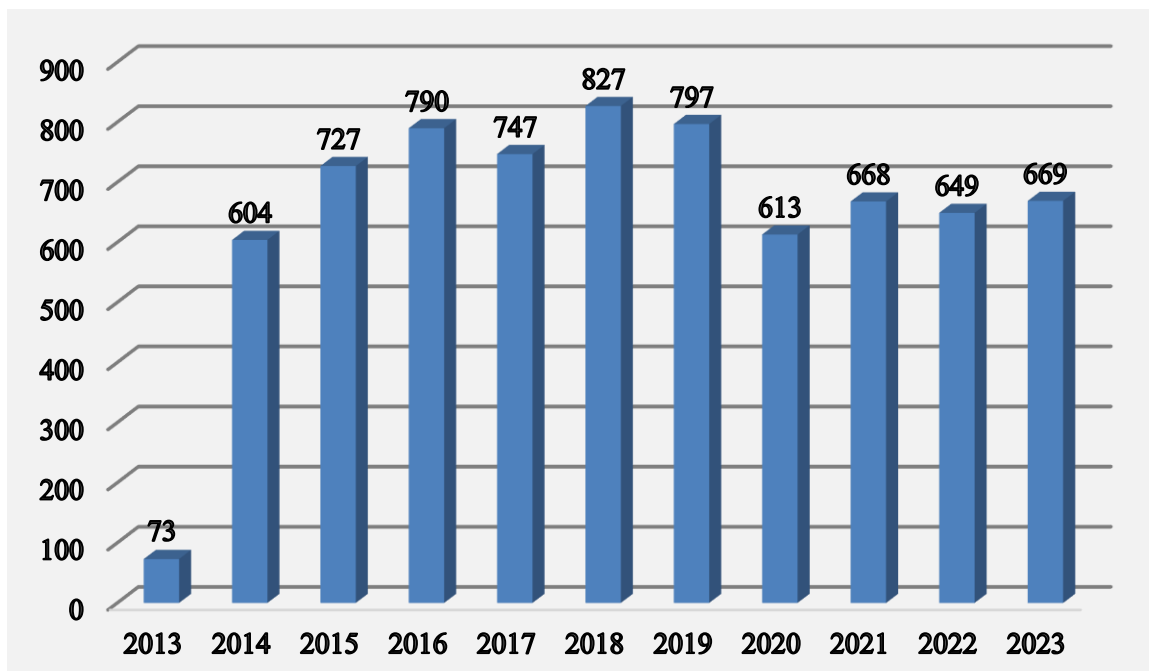
6.1. Učestalost ozljeda oštrim predmetima u djelatnosti zdravstva

Obveza prijavljivanja incidenata stupila je na snagu 1. srpnja 2013. godine, a prve prijave su u Službi za medicinu rada HZJZ-a počele stizati u kolovozu 2013. godine te je do kraja godine stizalo prosječno 15 prijava mjesečno. Broj prijava se postupno povećavao te se tijekom 2014. godine popeo na 50-tak mjesečno. Od 2015. – 2023. godine prosjek mjesečnih prijava je oko 55 mjesečno što je prikazano na Slici 6.1.

Slika 6.1. Prosječni broj prijava mjesečno po godinama (razdoblje kolovoz 2013.- prosinac 2023.)

Od kolovoza do prosinca 2013. godine u Službi za medicinu rada HZJZ-a su zaprimljene sveukupno 73 prijave incidenata. Sveukupni broj prijava incidenata u 2014. godini popeo se je na 604 prijave da bi se u godinama od 2015.-2023. broj zaprimljenih prijava kretao oko 721 godišnje. Slika 6.2. prikazuje broj prijavljenih incidenata godišnje za razdoblje od kolovoza 2013. do prosinca 2023. godine.

Slika 6.2. Broj prijavljenih incidenata godišnje (razdoblje kolovoz 2013.- prosinac 2023.)

Tijekom razdoblja siječanj - prosinac 2023. godine u evidenciju ozljeda oštrim predmetima i ostalih ekspozijskih incidenata uneseni su podaci o 669 ozljeda.

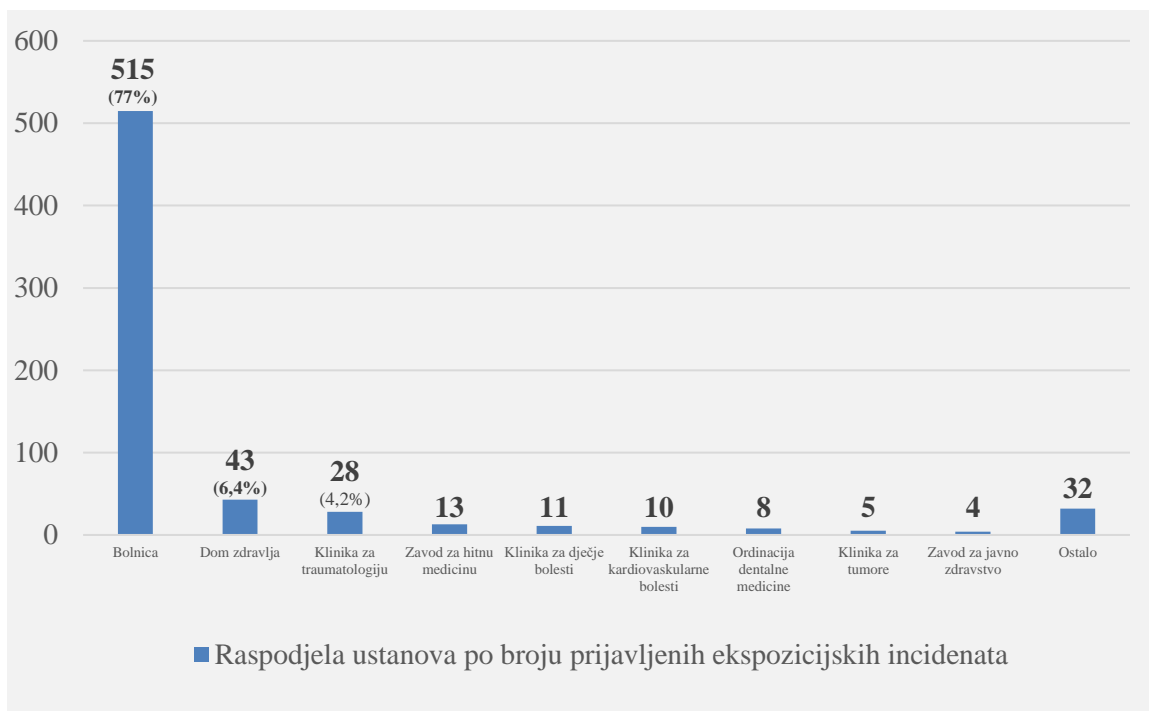
U nastavku je prikazana analiza tih podataka s obzirom na ustanovu i mjesto gdje se incident dogodio, zanimanje i spol ozlijeđenog radnika te vrstu ozljede /ekspozicijskog incidenta.

6.2. Analiza podataka po ustanovama u kojima je došlo do ozljeda oštrim predmetima ili drugih vrsta ekspozicijskih incidenata

Analiza podataka koji pokazuju u kojim je ustanovama u Republici Hrvatskoj došlo do ozljeda oštrim predmetima ili drugih vrsta ekspozicijskih incidenata, ukazuje da je daleko najveći broj incidenata zabilježen u bolnicama, čak 515 (77%) od ukupnog broja prijavljenih incidenata. Slijede Domovi zdravlja s 43 (6,4%) te Klinika za traumatologiju s 28 (4,2%) prijavljenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijave ozljeda oštrim predmetima ili drugih vrsta ekspozicijskih incidenata.

Tablica 6.1. Broj incidenata po ustanovama u 2023. god.

Ustanova u kojoj se dogodila ozljeda oštrim predmetom /ekspozicijski incident	Broj incidenata
Bolnica	515
Dom zdravlja	43
Klinika za traumatologiju	28
Ostalo	21
Zavod za hitnu medicinu	13
Klinika za dječje bolesti	11
Klinika za kardiovaskularne bolesti	10
Ordinacija dentalne medicine	8
Klinika za tumore	5
Zavod za javno zdravstvo	4
Klinika za plućne bolesti	2
Dom za odrasle osobe	2
Medicinsko-biokemijski laboratorij	2
Stomatološki fakultet	2
Poliklinika	2
Klinika za ženske bolesti i porode	1
UKUPNO (u 2023.godini)	669

Slika 6.3. Raspodjela ustanova po broju prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2023. g.

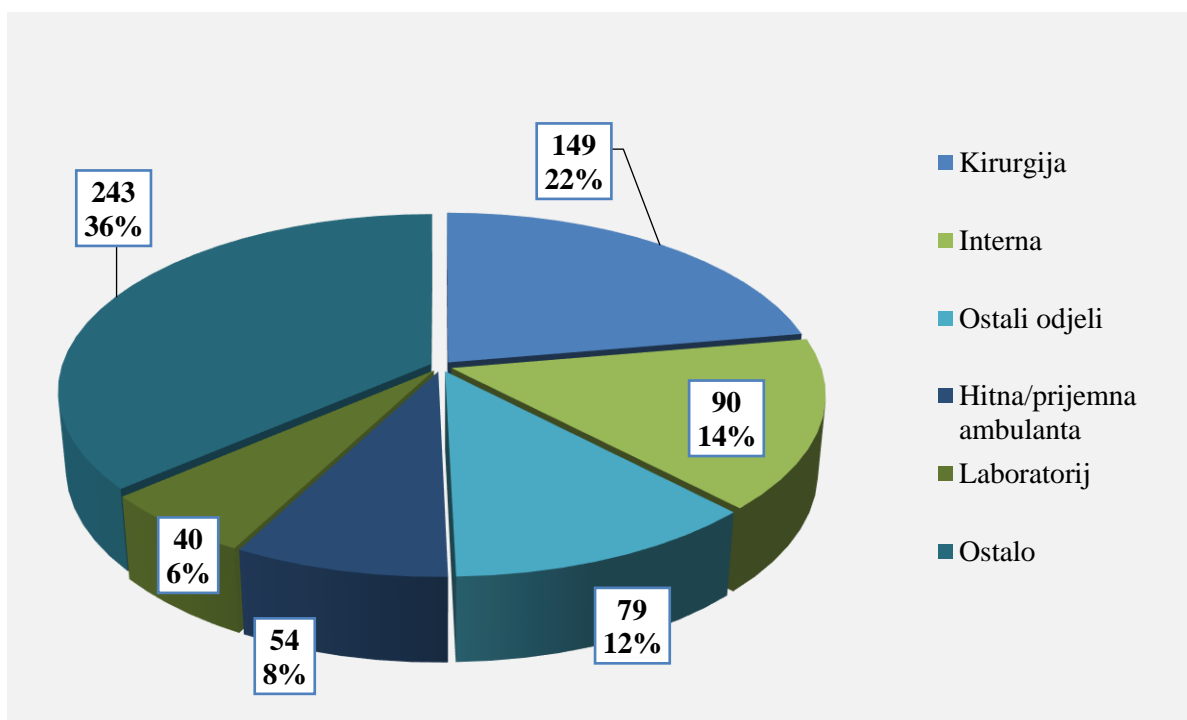
6.3. Analiza podataka prema mjestu nastanka ekspozicijskog incidenta

Analiza podataka koji pokazuju na kojim odjelima odnosno službama unutar zdravstvene ustanove je došlo do ozljeda oštrim predmetima ili drugih vrsta ekspozicijskih incidenata, ukazuje da je najveći broj incidenata zabilježen na odjelu kirurgije, 149 (22%). Slijedi odjel interne medicine sa 104 (15%) prijavljenih incidenata. Na trećem mjestu po broju prijave su ostali odjeli sa 79 (12%), a nakon njih slijedi hitna/prijemna ambulanta s 54 (8%) zabilježenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijave ekspozicijskih incidenata tijekom 2023. godine.

Tablica 6.2. Broj ekspozicijskih incidenata prema mjestu nastanka u 2023.g

Mjesto nastanka incidenta	Broj incidenata
Kirurgija	149
Interna medicina	104
Ostali odjeli	79
Hitna/prijemna ambulanta	54
Laboratorij	40
Jedinica intenzivnog liječenja	39
Dentalna medicina	26
Ginekologija/Porodništvo	21
Obiteljska medicina	15
Psijatrija	15
Pedijatrija	13
Transfuziologija	13
Neurologija	12
Radiologija	11
Anesteziologija	9
Onkologija	8

Pulmologija	8
Zavod za hitnu medicinu	7
Dijaliza	5
Infektologija	5
Nuklearna medicina	5
Oftalmologija	5
Palijativa	5
Patologija	5
Nije navedeno	4
Citologija	3
Kardiologija	3
ORL	3
Urologija	2
Ljekarna	1

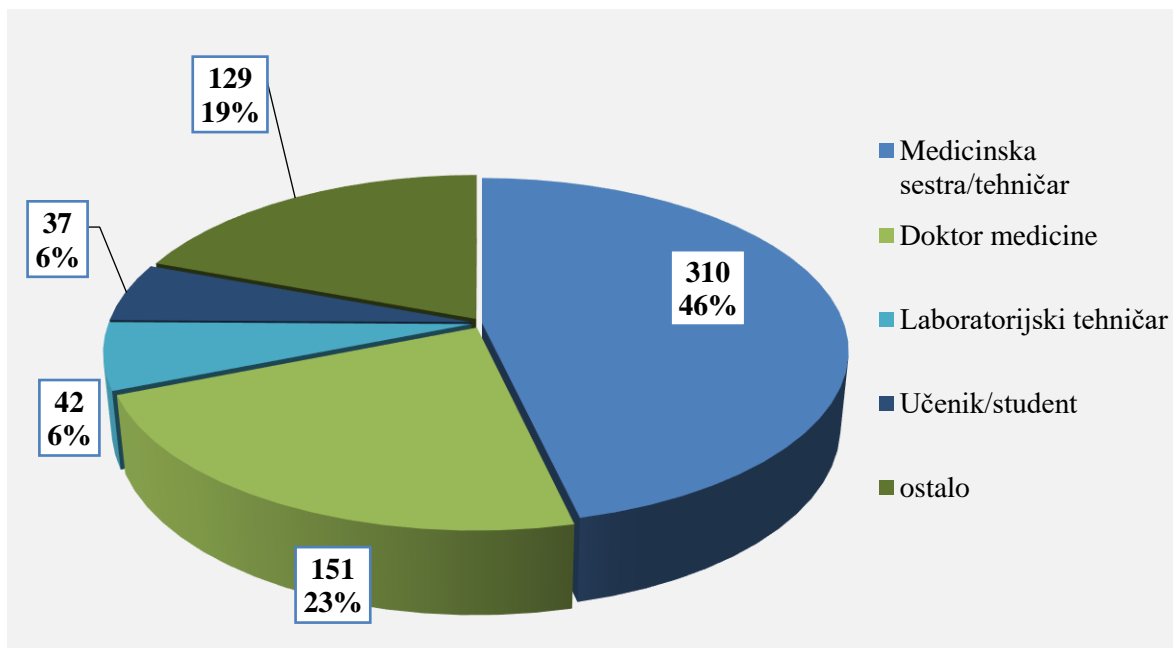
Slika 6.4. Raspodjela broja prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2023. g. prema mjestu nastanka incidenta unutar zdravstvene ustanove

6.4. Analiza podataka prema zanimanju ozlijeđenih radnika

Analiza podataka koji pokazuju kojeg zanimanja je zdravstveni djelatnik koji je doživio ozljedu ostrim predmetima ili drugu vrstu ekspozicijskog incidenta, ukazuje da je gotovo polovica od ukupnog broja incidenata, njih 310 (46%) zabilježena kod medicinskih sestara/tehničara, a gotovo četvrtina od ukupnog broja incidenata, 151 (23%) zabilježena je kod liječnika. Slijede ostala zanimanja sa 66 (10%) zabilježenih incidenata te laboratorijski tehničari s 42 (6%) zabilježenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih/ekspozicijskih incidenata tijekom 2023. godine.

Tablica 6.3. Broj ekspozicijskih incidenata prema zanimanju ozlijeđenog radnika u 2023. g

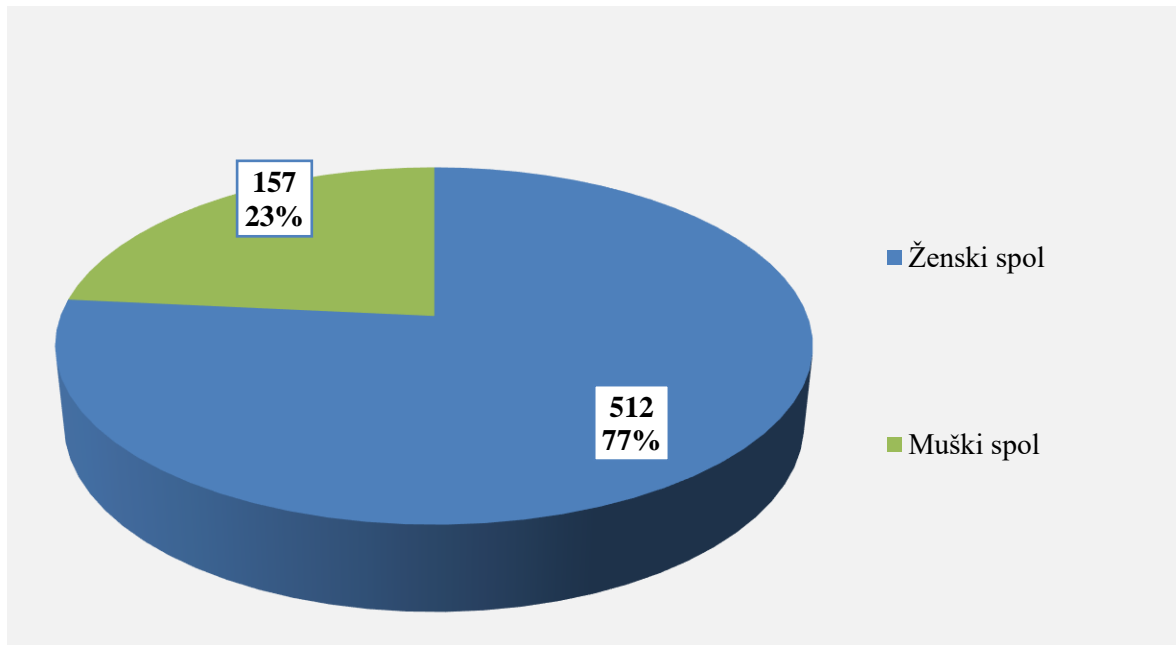
Zanimanje ozlijeđenog radnika	Broj incidenata
Medicinska sestra/ tehničar	310
Doktor medicine	151
Ostalo	66
Laboratorijski tehničar	42
Učenik/student	37
Doktor dentalne medicine	12
Nije navedeno zanimanje	12
Primalja	11
Inženjer medicinske radiologije	6
Spremačica/ čistačica	6
Dentalni tehničar	4
Njegovateljica	4
Bacc.med.lab.dijagnostike	2
Fizioterapeut	2
Pomoćni djelatnik u zdravstvu	2
Farmaceutski tehničar	1
Vozač	1

Slika 6.5. Raspodjela broja prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2023. g. prema zanimanju ozlijeđenog radnika

6.5. Analiza podataka prema spolu ozlijeđenih radnika

Analiza podataka po spolu zdravstvenih djelatnika koji su doživjeli ozljedu oštrim predmetima ili drugu vrstu ekspozicijskog incidenta, ukazuje da je veći broj incidenata zabilježen kod žena i to njih 512 (77%), dok je 157 incidenata (23%) od ukupnog broja zaprimljenih prijava ekspozicijskih incidenata tijekom 2023. godine, zabilježeno kod muških zaposlenika.

Slika 6.6. Raspodjela broja prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2023. g. prema spolu ozlijeđenog radnika

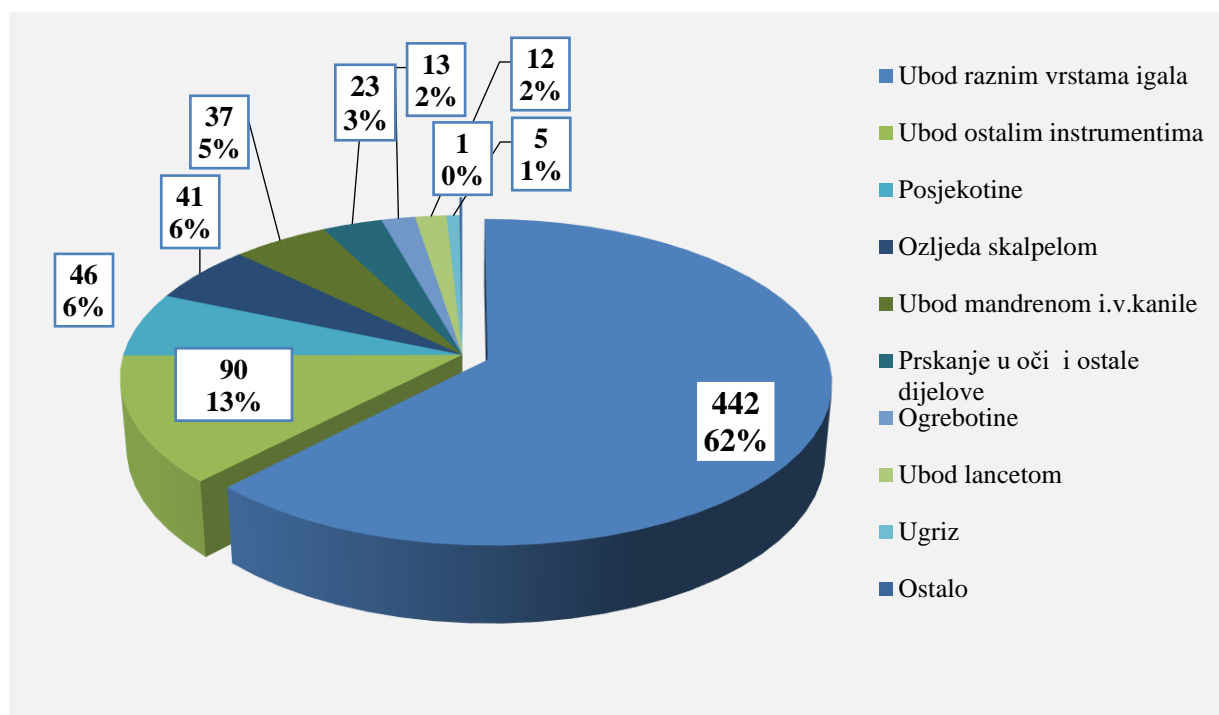
6.6. Analiza podataka prema vrsti incidenta

Prilikom prijave vrste incidenta, u nekim obrascima su pojedini incidenti upisani u više ponuđenih rubrika te je to razlog što je broj incidenata po vrsti nešto veći od broja prijavljenih incidenata u 2023. godini. U tablici je navedeno 710 vrste incidenata. Analiza podataka, koji pokazuju koju vrstu incidenta je zdravstveni djelatnik doživio, ukazuje da je više od polovice ukupnog broja incidenata, njih 442 (62%) bilo prijavljeno kao ubodi raznim vrstama igala. Slijede ubodi ostalih instrumenata kojih je bilo 90 (13%) zabilježenih incidenata, zatim posjekotine 46 (6,5%) te ozljeda skalpelom 41 (6%) od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih/ekspozicijskih incidenata tijekom 2023. godine.

Tablica 6.4. Broj ekspozicijskih incidenata prema vrsti incidenta u 2023. g.

Vrsta ekspozicijskog incidenta	Broj incidenata
Ubodi raznim vrstama igala	442
Ubod ostalih instrumenata	90
Posjekotine	46
Ozljeda skalpelom	41
Ubod mandrenom i.v. kanile	37
Prskanje u oči i ostale dijelove	23
Ogrebotine	13
Ubod lancetom	12
Ugriz	5
Ostalo (nije navedeno)	1

*Neki incidenti su ubilježeni u više rubrika pod vrstom ozljede

Slika 6.7. Raspodjela broja prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2022. g. prema vrsti nastalog incidenta

6.7. Zaključak

Ozljede oštrim predmetima („ubodni incidenti“) kao i ostali vidovi ekspozicijskih incidenata, vrlo rijetko za posljedicu imaju značajniju ozljedu pa se stoga veliki broj takvih ozljeda niti ne prijavljuje. Međutim, posljedično mogu rezultirati pojavom jedne od tzv. krvlju prenosivih bolesti. Do tih bolesti može doći u slučaju incidenata pri kojima je radnik izložen zaraženoj krvi ili tjelesnoj tekućini u kojoj se nalazi zaražena krv. Postoji veliki broj patogena koji mogu izazvati infekciju tim tzv. krvlju prenosivim bolestima, ali najspominjaniji i najopasniji su virusi HIV-a te hepatitisa B i C. Prijavljivanje ozljeda oštrim predmetima („ubodnih incidenata“) kao i ostalih vidova ekspozicijskih incidenata od izuzetne je važnosti kako bi se u slučaju razvoja bolesti mogao povezati nastali incident s posljedičnom bolesti. Podatak o prijavljenom incidentu ključan je u postupku priznavanja profesionalne bolesti kao posljedice doživljene ozljede oštrim predmetima („ubodnog incidenta“) ili nekog od ostalih vidova ekspozicijskih incidenata.

Analiza podataka zaprimljenih u Službu za medicinu rada i sporta, prevenciju invalidnosti i psihosocijalne rizike na radnom mjestu HZJZ-a putem popunjenih obrazaca prijave ozljeda oštrim predmetima (Prilog I), ukazuje na potrebu uvođenja sigurnijih mjera zaštite koje su raspoložive na tržištu. Na to osobito ukazuje podatak kako je 62% incidenata nastalo ubodom iglom. Dokazano je da primjena igala s integriranim zaštitnim mehanizmom znakovito smanjuje broj ozljeda iglom u radnika u zdravstvu, osobito u medicinskih sestara i doktora medicine. Znakovit je izraziti pad broja ozljeda zabilježenih u spremačica/čistačica što ukazuje na vjerojatno pozitivne učinke edukacije o prikladnom uklanjanju i odlaganju oštrih predmeta. Naime, ukoliko se oštri predmeti, prvenstveno upotrijebljene igle, ne odlažu na ispravan način u adekvatne i kvalitetne posude/spremnike za odlaganje upotrijebljenih oštrih predmeta, prilikom uklanjanja i bacanja često dolazi do ozljeđivanja kako medicinskog osoblja tako i spremačica/čistačica. Zamjetan je porast broja incidenata u laboratorijskih tehničara i učenika/studenata što može ukazivati na nedostatnu edukaciju odnosno neiskustvo korištenja oštrih predmeta u djelatnosti zdravstva.

Iz svega navedenog je razvidno kako je od iznimne važnosti provođenje primjerene edukacije zaposlenika i poslodavaca. Potrebno je u suradnji s poslodavcima omogućiti široku primjenu opreme s integriranim zaštitnim mehanizmima te specijalne spremnike/posude za odlaganje upotrijebljenih oštrih predmeta i igala kako bi se u što većoj mjeri izbjeglo ozljeđivanje tijekom i nakon korištenja oštrih predmeta u djelatnosti zdravstva.